

M E L L É K L E T

Egyes tagállami alkotmányok Európai Unióval kapcsolatos rendelkezései

Ausztria

I. fejezet A) Általános Rendelkezések

9. cikk

(1) A nemzetközi jog általánosan elismert szabályai a szövetségi jog érvényes részét képezik.

(2) Törvény, vagy az 50. cikk (1) bekezdése értelmében jóváhagyandó államszerződés útján a Szövetség egyes felségjogai átruházhatók államközi intézményekre, valamint azok szerveire, és a nemzetközi jog keretében szabályozást nyerhet idegen államok szerveinek Ausztriában történő, valamint osztrák szervek külföldön folytatott tevékenysége.

I. fejezet B) Európai Unió

23/D. cikk

(1) A Szövetség haladéktalanul tájékoztatni köteles a tartományokat mindazokról az európai uniós tervezetekről, amelyek érintik a tartományok önálló hatáskörét vagy egyébként hatással lehetnek rájuk, és lehetőséget kell a tartományoknak biztosítani arra, hogy álláspontjukat kifejthessék a Szövetség által meghatározott időn belül. Az ilyen észrevételeket a Szövetségi Kancelláriának kell címezni. Ugyanez vonatkozik a községekre is, amennyiben saját hatáskörüket vagy egyéb fontos érdeküket a tervezet érinti. A községek képviselője ezekben az ügyekben az Osztrák Városszövetség és Osztrák Közösségi Gyűlés feladatkörébe tartozik.

(2) Ha a Szövetség ismeri a tartományok egységes álláspontját az olyan európai uniós tervezettel kapcsolatban, amely témakörében egyébként a tartományok törvényhozása az illetékes, akkor a Szövetség az Európai Unión belüli tárgyalások és szavazás során ehhez kötve van. Ettől csak abban az esetben térhet el, ha kül- és integrációs politikai szempontok feltétlenül indokolják. A Szövetség haladéktalanul köteles tájékoztatni a tartományokat ezekről az okokról.

(3) Amennyiben egy európai uniós tervezet olyan témaköröket érint, amelyben a tartományok törvényhozása az illetékes, a szövetségi kormány megbízhat egy tartományok által kinevezett képviselőt, hogy vegyen részt a Tanács célkitűzéseinek kialakításában. E feladat végrehajtása a szövetségi kormány képviselőjének közreműködésével és koordinálásával történik. A fenti (2) bekezdés erre a képviselőre vonatkozik. Olyan ügyekben, amely a szövetségi törvényhozás hatáskörébe tartozik, a tartományok képviselője a Nemzeti Tanácsnak felelős, ha pedig a tartományoknak van kompetenciája az ügyben, akkor a képviselő a tartományi törvényhozóknak tartozik felelősséggel, összhangban a 142. cikkel.

(4) Az (1) és a (3) bekezdések szerint részletesebb javaslatok kidolgozásához a Szövetség és a tartományok egyetértése szükséges.

(5) A tartományok kötelesek megtenni minden olyan intézkedést saját hatáskörükön belül, amely az európai integrációs jogi aktusok végrehajtása érdekében indokolt. Ha e kötelezettségének egy tartomány nem tesz eleget és ezt egy Európai Unión belül működő bíróság megállapítja, akkor az intézkedések megtételére, különösen törvények kibocsátására a Szövetség válik jogosulttá. A Szövetség e rendelkezés alapján tett intézkedése, különösen törvény vagy rendelet kibocsátása, érvénytelenné válik, mihamar a tartomány pótolta mulasztását

23/E. cikk

(1) Az illetékes szövetségi kormánytag haladéktalanul tájékoztatja a Szövetségi Tanácsot és a Nemzeti Tanácsot az Európai Unión belüli tervezetekről és lehetővé teszi, hogy azok kifejtsék álláspontjukat.

(2) Ha a szövetségi kormány illetékes tagjának birtokában van a Nemzeti Tanács álláspontja egy olyan uniós kérdésben, amelyről szövetségi törvénnyel kell dönteni, vagy pedig olyan közvetlenül alkalmazandó jogi aktussal van összefüggésben, amelynek rendezése a szövetségi törvényhozás kompetenciájába tartozik, a kormány képviselőjét köti ez a vélemény az Európai unión belüli tárgyalások és szavazás során. Ettől eltérni csak akkor lehet, ha azt kül- és integrációs politikai okok feltétlenül szükségessé teszik.

(3) Ha a Szövetségi Kormány illetékes tagja el kíván térni a (2) bekezdés értelmében a Nemzeti Tanács véleményétől, újból érintkezésbe kell lépnie a Nemzeti Tanáccsal. Amennyiben az Unióban előkészület alatt álló jogi aktus hatályban lévő alkotmányerejű törvény módosítását

vonná maga után, az eltérés csak akkor megengedett, ha megfelelő időn belül a Nemzeti Tanács nem él ellenvetéssel.

(4) Ha a Nemzeti Tanács közölte álláspontját a (2) bekezdés alapján, akkor az illetékes szövetségi kormány tag jelentést tesz a Nemzeti Tanácsnak az Európai Unió belüli szavazásról. Különösen a Nemzeti Tanács álláspontjáról való eltérés esetén köteles a szövetségi kormány illetékes tagja haladéktalanul jelentést tenni az eltérés okairól.

(5) A Nemzeti Tanácsot az (1)-(4) bekezdések szerint megillető jogokat általában a Főbizottság gyakorolja. Az ehhez kapcsolódó részletesebb rendelkezéseket a Nemzeti Tanács ügyrendjéről szóló szövetségi törvény állapítja meg. Ebben szabályozandó, hogy a Főbizottság egy állandó albizottsága meddig illetékes az Európai Unióval kapcsolatos ügyek vitelében és hogy az (1)-(4) bekezdésekben említett, a Nemzeti Tanácsot megillető jogok gyakorlására mikor jogosult maga a Nemzeti Tanács. Az 55. cikkely (2) bekezdése az állandó albizottságra vonatkozik.

(6) Ha a szövetségi kormány illetékes tagjának birtokában van a Szövetségi Tanács álláspontja egy olyan európai uniós tervezetre vonatkozóan, amelynek hatályba léptetése szövetségi alkotmányerejű törvény útján kell történnék és a 44. cikkely (2) bekezdése szerint szükséges hozzá a Szövetségi Tanács egyetértése, akkor a kormánytag nem térhet el ettől az állásponttól csak akkor, ha ez kül- és integrációs politikai okok miatt feltétlenül szükséges. A Szövetségi Tanács az első és ezen bekezdés szerinti illetékességét részletesebben a Szövetségi Tanács ügyrendje szabályozza.

23/F. cikk

(1) Ausztria közreműködik az Európai Unióról szóló szerződés amszterdami szerződés szerinti szövegváltozata V. címe alapján az Európai Unió közös kül-és biztonságpolitikájának megvalósításában. Ez magába foglalja az ezen szerződés 17. cikk (2) bekezdése szerinti feladatokban és azon intézkedésekben való közreműködést, amelyekkel a gazdasági kapcsolatokat egy vagy több harmadik országgal szemben felfüggesztik, korlátozzák, vagy egészében megszüntetik. Az Európai Tanácsnak az Európai Unió közös védelmével kapcsolatos határozataihoz, illetve a Nyugat-Európai Uniónak az Európai Unióba való integrálásához szükség van a Nemzeti Tanácsnak és a Szövetségi Tanácsnak a 44.§ (1) és (2) bekezdések értelemszerű alkalmazásával hozott határozatára.

(2) Az V. cím alapján az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájával, valamint az Európai Unióról szóló szerződés amszterdami szerződés szerinti szövegváltozata VI. címe alapján a büntetőügyekben való rendőrségi és igazságügyi együttműködéssel kapcsolatban hozott határozatokra a 23/E. § (2)-(5) bekezdései irányadóak.

(3) A békefenntartási feladatokról, valamint a katonai erők válságkezeléskor való bevetéséről, beleértve a békekikényszerítési intézkedéseket, illetve a közös védelmi politikának az Európai Unióról szóló szerződés amszterdami szerződés szerinti szövegváltozatának 17. cikke szerinti fokozatos lefektetéséről és a Nyugat-Európai Unióhoz fűződő szorosabb intézményes kapcsolatáról hozott határozatok kapcsán a szavazati jogot a szövetségi kancellár és a külügyminiszter egyetértésben gyakorolja.

(4) Ha az alkalmazandó határozat katonai egységek vagy személyek kiküldésének kötelezettségét rója Ausztriára, a (3) bekezdésnek megfelelő intézkedések csak annak kikötése mellett hagyhatók jóvá, hogy az alkotmányjog által a katonai egységeknek vagy személyeknek más országba való kiküldésére vonatkozó eljárás betartásra került.

Belgium

A Római Szerződés aláírásakor nem történt alkotmánymódosítás. Az Alkotmány 34. cikkelye kimondja, hogy meghatározott jogkörök gyakorlását nemzetközi szervezetekre egyezmény vagy törvény átruházhatja. Az 1994. évi átfogó alkotmányreform óta szerepel kifejezetten az Unióra történő utalás az Alkotmányban, a 168. cikkely ugyanis megerősíti a Parlament tárgyalás során betöltött szerepét: „Az Európai Közösségeket létrehozó szerződések felülvizsgálatát, az azok módosítását vagy kiegészítését célzó tárgyalásokról kezdettől tájékoztatni kell a Házakat. Meg kell ismertetni velük a szerződés tervezetét annak aláírása előtt.”

Csehország

A cseh alkotmány 10a cikkelye rövid, általános felhatalmazó rendelkezést tartalmaz: az (1) bekezdés szerint a Cseh Köztársaság hatóságainak meghatározott hatáskörei nemzetközi

szerződés alapján nemzetközi szervezetre, intézményre átruházhatók. A (2) bekezdés az ilyen nemzetközi szerződés ratifikációját a parlamentre bízta, kivéve, ha alkotmányerejű törvény alapján népszavazás elrendelésének van helye az adott kérdésben.

Dánia

Dánia alkotmánya lehetővé teszi alkotmányos hatáskörök részleges átruházását.

20. cikk

(1) A Királyság hatóságai ezen Alkotmányból folyó jogaikat átruházhatják - jogszabályban meghatározott mértékig - nemzetközi hatóságokra, melyeket más államokkal egyetértésben a nemzetközi jog szabályainak, illetve a nemzetközi együttműködés előmozdítására hoztak lére.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakról szóló törvénytervezet elfogadásához a Folketing (parlament) tagjai öthatodának szavazata szükséges. Amennyiben e többség nem valósul meg, de a rendes törvényjavaslatok elfogadásához szükséges többség fennáll, és amennyiben a kormány azt fenntartja, a javaslatot a választói elé kell vinni, jóváhagyás vagy elutasítás céljából, a népszavazásról szóló 42. cikk szabályai szerint.

Egyesült Királyság

Az Európai Közösségekről szóló 1972. évi törvény rendelkezései az irányadóak az Unióban való részvételre. A jogszabály arra koncentrál, hogy biztosítsa az EK-jog érvényesülését a Királyságban. A törvényt 1986-ban és 1993-ban módosították. 1993-ban az EU-szerződést a brit jogrend részévé tették. A törvény elismeri a közösségi jog elsődlegességét, amelyet a Parlament önkorlátozásaként kell értékelni. A Szerződések végrehajtása érdekében az uralkodó tanácsi határozatban, a kijelölt miniszter vagy minisztérium rendeletben hozhat intézkedéseket. A törvény meghatározza a közösségi joganyagot átültető rendelkezések nemzeti jog által rögzített korlátait is.

2. A Szerződések általános végrehajtása

(1) Minden, időről időre a Szerződések által létrehozott vagy abból fakadó jog, hatáskör, felelősség, kötelezettség és korlátozás és minden, időről időre a Szerződések által vagy azok alapján előírt jogorvoslat és eljárás a Szerződéssel összhangban, minden további jogalkotás nélkül joghatással bír és alkalmazható az Egyesült Királyságban, elismert és jogilag hozzáférhető kell, hogy legyen, megfelelően ki kell kényszeríteni, lehetővé kell tenni érvényesülését és be kell tartani.

Franciaország

Az 1958. évi alkotmány a Római Szerződés megkötését követően került elfogadásra, eredetileg nem tartalmazott utalást Franciaország EK-tagságával kapcsolatban. Módosításra 1992-ben került sor, mert ezt a Maastrichti Szerződés szükségessé tette. Ekkor egy egész fejezetet iktattak be a francia alkotmány cikkelyei közé. Az alább közölt szöveg (a XV. cím) megváltoztatását helyezték kilátásba az Európai Alkotmány létrehozásáról szóló szerződés hatálybalépésétől, amely azonban elmaradt. Ezt a szöveget lásd: Trócsányi-Badó: Nemzeti Alkotmányok az Európai Unióban, KJK KERSZÖV 2005, 400.

XV. cím: Az Európai Közösségek és az Európai Unió

88 (1) A Köztársaság rész vesz az Európai Közösségekben és az Európai Unióban, amelyeket az államok szabad elhatározásból, szerződés alapján hoztak létre annak érdekében, hogy bizonyos hatásköröket közösen gyakoroljanak.

88 (2) A viszonyosság (kölcsönösség) fenntartásával az 1992. február 7-én aláírt, az Európai Unióról szóló Szerződés által rögzített eljárások alapján Franciaország hozzájárul az európai gazdasági és monetáris unió megteremtéséhez szükséges hatáskörök átruházásához, valamint beleegyezik az Európai Közösségek tagállamainak külső határainak átlépésére vonatkozó szabályok meghozatalába.

88 (3) A kölcsönösség elvének fenntartásával az 1992. február 7-én aláírt, az Európai Unióról szóló Szerződés által rögzített eljárások alapján Franciaországban letelepedett európai uniós állampolgárok a helyhatósági választásokon választójogot kaphatnak és megilleti őket a választhatóság joga. Ezek az állampolgárok nem tölthetnek be polgármesteri vagy alpolgármesteri tiszteket, valamint nem vehetnek részt a szenátori választások elektorainak

kijelölésében és a szenátorok megválasztásában. A jelen cikk alkalmazásának feltételeit a két törvényhozó kamara egyetértésével elfogadott alkotmányos törvény határozza meg.

88 (4) Azokat a közösségi jogszabálytervezeteket, amelyek a törvényhozási tárgykörbe tartoznak, a Tanácshoz való továbbításukat követően a kormány köteles a Nemzetgyűlés és a Szenátus elé terjeszteni. E cikkely értelmében a két kamara határozatot hozhat, a Nemzetgyűlés és a Szenátus hárszabályaiban rögzített eljárásnak megfelelően.

Az Amszterdami Szerződés ismét felvetette az alkotmányrevízió igényét: Megnövekszik a francia törvényhozás integrációs jogköre, a 88(4) cikkely pedig érvényes lesz a második és a harmadik pilléres előterjesztésekre. A kormány köteles minden, a törvényhozás érdeklődésére számot tartó uniós dokumentumot eljuttatni a parlamentnek, attól függetlenül, hogy érvényes-e arra 88(4) cikk.

Görögország

Görögország 1981. január 1-jén vált az Európai Gazdasági Közösségek tagjává. Az 1975. évi alkotmányozó nemzetgyűlés már számolt az ország későbbi tagságával, és ehhez megteremtette a szükséges jogi kereteket is, a Közösségek konkrét megemlítése nélkül. A görög alkotmány 28. cikkelye foglalkozik az állam által gyakorolható hatáskörök átruházásának kérdésével, amennyiben kimondja, hogy „az Alkotmányban megjelölt hatásköröket szerződés vagy egyezmény révén át lehet ruházni nemzetközi szervezetekre, ha ez fontos nemzeti érdekeket szolgál és előremozdítja az együttműködést más államokkal. Ilyen szerződés vagy egyezmény elfogadását jóváhagyó törvényhez az összes parlamenti képviselő háromötödének szavazata szükséges.” Ugyanezen cikkely rendelkezése szerint "Görögország a képviselők abszolút többségevel elfogadott törvénnyel korlátozhatja nemzeti szuverenitását, ha azt jelentős nemzeti érdek megkívánja, továbbá nem áll ellentétben az emberi jogokkal és a demokratikus kormányzás alapjaival, valamint ha az egyenlőség és viszonyosság elvén alapul.”

Hollandia

A holland Alkotmány nem tartalmaz kifejezett utalást az állam EU-tagságával kapcsolatban, de a hatáskör-átruházás kérdéseivel foglalkozik. (91-95. cikkek)

91. cikk

(1) A Királyságot nem köthetik szerződések, illetve ilyen szerződéseket nem lehet felmondani a parlament előzetes beleegyezése nélkül.

(3) Valamely szerződési rendelkezést, mely ellentétben áll az alkotmánnyal, vagy az azzal való ellentéthez vezet, csak a parlament két házában leadott szavazatok kétharmadával lehet jóváhagyni.

92. cikk

Törvényhozási, végrehajtási és bírói hatáskörök nemzetközi intézményekre csak szerződéssel ruházhatók át, szükség esetén a 91(3) cikkben foglaltaknak megfelelően.

93. cikk

A szerződéseknek és a nemzetközi intézmények határozatainak azok a rendelkezései, melyek tartalmuknál fogva mindenkire nézve kötelezőek, megjelentetésüktől fogva válnak kötelezővé.

94. cikk

A Királyságban hatályban levő jogszabályi előírások nem kerülnek alkalmazásra, ha azok nem összeegyeztethetők a mindenkire nézve kötelező szerződések rendelkezéseivel és a nemzetközi intézmények határozataival.

95. cikk

A szerződéseknek és a nemzetközi intézmények határozatainak megjelentésére vonatkozó szabályokat parlamenti törvényben kell rendezni.

A Maastrichti Szerződés megerősítéséről szóló törvény szabályozza többek között az uniós jogalkotás során, illetve azt megelőzően a törvényhozás tájékoztatásának köteleességét, illetve esetleges jóváhagyási jogát.

Írország

Írországban a csatlakozással kapcsolatban alkotmánymódosításra volt szükség, mivel az 1937. évi alkotmány 6. cikkelye szerint a kormányzati, törvényalkotási és bírói hatalom forrása a nép és csak az alkotmány által létrehozott szervek révén vagy azok felhatalmazása alapján lehet gyakorolni. E cikkelyt nem törölték vagy módosították, hanem a nemzetközi kapcsolatokról szóló 29. cikkelyben rögzítették, hogy Írország tagja lehet az Uniónak és megerősíti az alapító szerződéseket:

29(4) cikk

(...)

3. Az állam tagjává válhat az Európai Szén- és Acélközösségnek (amelynek a létrehozásáról szóló szerződést 1951. április 18-án írták alá Párizsban), az Európai Gazdasági Közösségnek (amelynek a létrehozásáról szóló szerződést 1957. március 25-én írták alá Rómában) és az Európai Atomenergia Közösségnek (amelynek a létrehozásáról szóló szerződést 1957. március 25-én írták alá Rómában). Az állam megerősítheti az Egységes Európai Okmányt (amelyet a Közösségek tagállamai 1986. február 17-én Luxemburgban és 1986. február 28-án Hágában írtak alá.)

(A Maastrichti Szerződést követően:)

4. Az állam megerősítheti az 1992. február 7-én Maastrichtban aláírt Európai Unióról szóló szerződést és tagjává válhat annak, az Uniónak.

(Az Amszterdami Szerződést követően:)

5. Az állam megerősítheti az 1997. október 2-án aláírt Amszterdami Szerződést, mely módosítja az Európai Unióról szóló szerződést, az Európai Közösségeket létrehozó szerződést és bizonyos kapcsolódó törvényeket.

6. Az állam gyakorolhatja az ezen cikk 5. pontjában említett szerződés 1.11, 2.5 és 215. cikkei és az említett szerződés második és negyedik jegyzőkönyve által számára biztosított lehetőségeket, de ezt az Oireachtas (Ír parlament) két házának előzetesen jóvá kell hagynia.

Az Írország tagságával kapcsolatos alapvető kérdéseket (közösségi jog elsőbbségének deklarálása, az irányelvek átültetésének szabályai) egy ún. csatlakozási törvény rögzíti. (ld. az Európai Közösségekről szóló 27/1972. sz. törvényt.)

Lengyelország

90. cikk. (1) A Lengyel Köztársaság nemzetközi egyezmény alapján meghatározott ügyekben átruházhatja az állami szervek hatásköreit nemzetközi szervezetre vagy intézményre.

(2) E nemzetközi szerződést kihirdető törvény elfogadásához mind a Szejm, mind a Szenátus tagjai kétharmadának támogatása szükséges, feltéve, ha mindkét házban a tagok több mint fele jelen van.

(3) A nemzetközi szerződés ratifikációjának jóváhagyásáról országos népszavazás is dönthet a 125. cikkben foglalt szabályok szerint.

(4) A ratifikálás jóváhagyásával kapcsolatos eljárás megválasztásáról szóló határozatot a Szejm a képviselők több mint felének jelenlétében, abszolút többséggel fogadja el.

91. cikk. (1) A Lengyel Köztársaság Hivatalos Lapjában (Dziennik Ustaw) történő közzététel után a ratifikált nemzetközi egyezmény a belső jogrend részét képezi, és közvetlenül alkalmazandó, kivéve, ha alkalmazása végrehajtási rendelethez kötött.

(2) A törvény előzetes jóváhagyásával ratifikált nemzetközi egyezmény – amennyiben nem összeegyeztethető a törvények rendelkezéseivel – elsőbbséget élvez a törvényekkel szemben.

(3) Amennyiben a Lengyel Köztársaság által ratifikált egyezményben megalakított nemzetközi szervezet így rendelkezik, az általa kibocsátott jogszabályok közvetlenül alkalmazandóak, és összeütközés esetén elsőbbséget élveznek.

Lettország

68. cikkely:

(1) Minden nemzetközi szerződést, amely törvényhozási tárgykörbe tartozó ügyet érint, a parlament ratifikál.

(3) Lettország Európai Unió tagságáról országos népszavazás dönt, amelyet a parlament rendel el.

(4) Minden tartalmi változásról, amely Lettország Európai Unió tagállami státusát érinti, országos népszavazás dönt, feltéve, ha a parlamenti képviselők legalább fele azt kezdeményezi.

Luxemburg

Luxemburgban az alkotmány módosítására a Római Szerződés aláírása előtt került sor, ennek eredményeként került bele a következő 49. cikkely:

„A törvényhozást, a végrehajtást és az igazságszolgáltatást az Alkotmány alapján kizárólagosan megillető hatáskörök gyakorlását szerződéssel ideiglenesen át lehet ruházni a nemzetközi jog alapján működő intézményekre.”

Németország

Az Alaptörvény módosítását 1992-ben hajtottak végre annak érdekében, hogy annak rendelkezései összhangban álljanak a Maastrichti Szerződéssel.

A 23. cikkely deklarálja, hogy „A Német Szövetségi Köztársaság elkötelezi magát az egységes Európa megvalósítása érdekében annak az Európai Uniónak a fejlesztése mellett, amely tiszteletben tartja a demokratikus, jogállami, szociális, föderatív alapelveket, tovább a szubszidiaritás alapelvét és amely az Alaptörvényhez hasonlóan védelemben részesíti az alapjogokat. A Szövetség törvényi formában, e cél megvalósulása érdekében a Szövetségi Tanács

(Bundesrat) jóváhagyásával felségjogokat ruházhat át az Európai Unió megalapításához, szerződéses alapjainak megváltoztatásához vagy más olyan szabályozáshoz, melynek következtében az Alaptörvény tartalmában megváltozna vagy kiegészülne, a 79. cikkely (2) és (3) bekezdése irányadó. Ez a rendelkezés irányadó akkor is, ha ilyen változások, kiegészítések lehetősége áll fenn.”

[A 79. cikkely (3) bekezdése az Alaptörvény örökkévalósági klauzuláját tartalmazza: „Az Alaptörvény nem módosítható oly módon, amely a Szövetség tartományi tagolását, a tartományoknak a törvényhozásban való alapvető részvételét vagy az 1. és a 20. cikkelyben meghatározott alapelveket érintené.]

A 23. cikkely (2)-(6) bekezdései a továbbiakban részletesen rendelkeznek a Szövetségi Gyűlés, a Szövetségi Tanács és a Szövetségi Kormány közötti hatáskörmegosztásról és az integrációval összefüggő döntéshozatalban való részvétel módjáról, tárgyköreiből, a szervek közötti egyeztetés rendjéről, továbbá a tartományi törvényhozás hatásköreinek védelméről.

A német Alaptörvény rendelkezik az ún. Európai Ügyek Bizottságának létrehozásáról is (45. cikkely): „A Szövetségi Gyűlés (Bundestag) felállítja az EU ügyeivel foglalkozó bizottságot, s egyúttal feljogosíthatja, hogy a Bundestagot a 23. cikkely alapján megillető jogokat a Szövetségi Kormánnyal szemben gyakorolja.”

A tartományok részvételét az Európai Uniót érintő kérdésekben az 50. cikkely tartalmazza. Eszerint a tartományok a szövetség jogalkotásában, államigazgatásában, az Európai Uniót érintő kérdésekben a Bundesraton keresztül vesznek részt. A 88. szakasz pedig lehetővé teszi feladatok és jogosítványok átruházását az Európai Központi Bankra, amennyiben ez a független és az elérendő cél érdekében biztosítja az árstabilitást.

Olaszország

Az olasz alkotmány 11. cikkelye szerint „Olaszország, más államokkal egyenlő feltételekkel, beleegyezhet a szuverenitása olyan mértékű korlátozásába, amely a népek közötti békét és igazságosságot biztosító nemzetközi (rend) jogi rendszer létrehozását teszi lehetővé”. Ez a megfogalmazás az ENSZ-be való belépés miatt került be az alaptörvény szövegébe. Az olasz

alkotmánybíróság 1973. évi ítélete ezen paragrafusra való hivatkozással ismerte el az EK-jog közvetlen alkalmazhatóságát Olaszországban.

A közösségi jogalkotási folyamatokban való részvételről, és a közösségi kötelezettségek végrehajtási eljárásaival kapcsolatos normákról az 1989. március 9-én elfogadott 86(1) sz. (La Pergola) törvény rendelkezik.

Portugália

Az 1976. évi portugál alkotmányt több ízben is módosították. A harmadik, 1992-ben végrehajtott módosításra a Maastrichti Szerződés aláírása miatt volt szükség. Ebben szerepel az, hogy Portugália elkötelezett az európai identitás iránt, illetve, hogy a szubszidiaritás elvének, a gazdasági és társadalmi kohézió céljának tiszteletben tartásával az EU létrehozása érdekében bizonyos hatásköröket lehet közösen gyakorolni.

7. cikk

(...)

5. Portugália elkötelezett az európai identitás megerősítésére, valamint az iránt, hogy az európai államok a népek közötti kapcsolatot a demokráciára, a békére, a gazdasági fejlődésre és az igazságra alapozzák.

6. Portugália kölcsönösségi alapon köthet olyan szerződéseket, melyek révén az Európai Unió létrehozásához szükséges hatásköröket közösen gyakorolják úgy, hogy közben kellőképp tiszteletben tartják a szubszidiaritás elvét és a gazdasági és társadalmi kohézió célját.

166. cikk

A Köztársasági Gyűlésnek (a parlamentnek) más szervekkel kapcsolatban a következő jogai vannak:

(...)

f) ellenőrizheti és értékelheti - a törvényeknek megfelelően - Portugália részvételét az Európai Unió megvalósításának folyamatában.

200. cikk

Politikai feladatai megvalósítása érdekében a következőket teszi a kormány

(...)

i) megfelelő időben eljuttatja az információt a Köztársasági Gyűlésnek az Európai Unió megvalósításának folyamatáról, a 166 (f) pontnak megfelelően.

1997-ben is módosították a portugál alaptörvényt. Ennek megfelelően európai integrációs ügyekben népszavazást lehet kiírni.

A Parlament integrációs szerepére vonatkozó rendelkezéseket a 20/1994. törvény konkretizálja.

Spanyolország

III. Cím, III. fejezet

93. cikk

Organikus törvény útján felhatalmazást lehet adni olyan szerződések kötésére, melyek révén az Alkotmányból származó kompetenciák gyakorlását átruházzák egy nemzetközi szervezetre vagy intézményre. Az adott ügy természeténél függően a Cortes Generales (a törvényhozás) vagy a kormány feladata, hogy garantálja ezen szerződések és azon nemzetközi vagy szupranacionális szervezetek határozatainak teljesítését, melyek az átruházása címzettjei.

95. cikk

(1) Az Alkotmánnyal ellentétes rendelkezéseket tartalmazó nemzetközi szerződések megkötése előzetes alkotmánymódosítást igényel.

(2) A kormány vagy valamelyik Kamara az Alkotmánybíróságtól kérheti annak deklarációját, hogy az alkotmányellenesség fennáll-e vagy sem.

96. cikk

(1) A szabályszerűen megkötött és Spanyolországban közzétett nemzetközi szerződések a belső jogrend részét képezik. Rendelkezéseik hatályon kívül helyezése, módosítása vagy felfüggesztése

csak abban a formában lehetséges, amit a szerződések maguk szabnak meg, vagy a nemzetközi jog általános elveinek megfelelő formában.

Svédország

A csatlakozással kapcsolatos alkotmánymódosítás:

A svéd alkotmánynak az 1960-as évekből származott az a rendelkezése, amely lehetővé tette volna jogkörök átruházását az Európai Közösségekre a csatlakozás esetére. Ez a csatlakozáskor részben módosult:

10. fejezet: Kapcsolatok más államokkal

5. cikk

A Riksdag (svéd parlament) átruházhatja a döntéshozatal jogát az Európai Közösségekre, amennyiben azok ugyanolyan védelemben részesítik az emberi jogokat, mint a Kormányzati törvény vagy az Emberi Jogokat és alapvető Szabadságjogokat Védő Európai Konvenció. A Riksdag ilyen hatalomátadásról a jelenlevők háromnegyedének szavazatával határozhat. A Riksdag ilyen döntést az alaptörvényre vonatkozó eljárás szerint is meghozhat.

A kormány uniós ügyekkel összefüggő tájékoztatási, valamint konzultációs kötelezettségét a Parlamenti törvény rögzíti.

Szlovénia

A szlovén alkotmány 3a. cikkelye (1) bekezdése szerint: A parlamenti képviselők kétharmadának szavazatával megerősített nemzetközi szerződés alapján, Szlovénia szuverén jogai meghatározott részének gyakorlását olyan nemzetközi szervezetre ruházhatja át, amely az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartásán, a demokrácia és a jogállamiság elvén alapul, illetőleg védelmi szövetségre léphet olyan államokkal, amelyek az említett értékeket követik. A (2)

bekezdés szerint az ilyen nemzetközi szerződés megerősítése előtt a parlament népszavazást rendelhet el. A szavazás eredményes, ha az érvényesen szavazók többsége azonosan válaszolt. A népszavazás ügydöntő. A (3) bekezdés arról szól, hogy az olyan nemzetközi szervezetek keretében alkotott jog, amelyekre Szlovénia szuverén jogainak gyakorlását átruházta, Szlovéniában a nemzetközi szervezet szabályozása szerint érvényesül. A (4) bekezdés kimondja, hogy a kormány az ilyen nemzetközi szervezetek jogalkotási és döntéshozatali eljárásában született tervezetekről, továbbá az azokkal kapcsolatos álláspontjáról a parlamentet haladéktalanul tájékoztatja. A parlament az említett tervezetekről kialakíthatja saját állásfoglalását, amelyet a kormány köteles figyelembe venni tevékenysége során. A parlament és a kormány együttműködésének részleteit a jelenlévő képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény állapítja meg.